

APURAHAHANKKEEN LOPPURAPORTTI HELSINGIN SANOMAIN SÄÄTIÖLLE

Hankkeen nimi:

Maahanmuuttajataustaisten journalistien työskentely- ja koulutuskokonaisuus

Myöntövuosi:

2020

Myönnetty summa:

48 000 e

Hanke alkoi:

1.5.2020

Hanke päättyi:

19.11.2021

Hankkeeseen muualta saatu rahoitus:

Hankkeeseen ei ole haettu muuta ulkopuolista rahoitusta. Haaga-Helia ammattikorkeakoulu vastasi hankkeen laite- ja tilakustannuksista.

Vastuhenkilö:

Anne Leppäjärvi, tutkintojohtaja, Haaga-Helia ammattikorkeakoulu

Muut tutkijat/työryhmän jäsenet:

Reetta Nousiainen, journalismin lehtori, Haaga-Helia ammattikorkeakoulu

Taija Hämäläinen, suomen kielen lehtori, Haaga-Helia ammattikorkeakoulu

Panu Hietaneva, journalismin opettaja, Haaga-Helia ammattikorkeakoulu

Tiivistelmä hankkeesta:

Suunnittelimme ja toteutimme uudenlaisen työskentely- ja koulutuskokonaisuuden maahanmuuttajataustaisille journalisteille. Koulutukseen valittu ryhmä tuotti yhteistoimituksessa journalismia suomalaiseen mediaan ja sai työskentelyyn integroituna opetusta ja ohjausta ammattitaitonsa päivittämiseen ja käyttämiseen Suomessa. Työkielenä käytimme suomea ja apukielenä englantia. Koulutus oli suunnattu maahanmuuttajataustaisille henkilöille, jotka ovat työskennelleet aiemmin journalisteina tai jotka ovat saaneet alan koulutuksen. Valittavilta toivottiin B1-tason suomen kielen taitoa.

Koulutuskokonaisuuden suunnittelu aloitettiin toukokuussa 2020. Opiskelijahaku järjestettiin lokakuussa 2020 ja pääsimme aloittamaan ryhmän kanssa joulukuussa 2020. Varsinainen koulutusosuus oli käynnissä kevätlukukauden 2021.

Koulutukseen haki 28 henkilöä, joista mukaan valittiin 19 ennakkotehtävän ja valintakokeen perusteella. Koulutuksen suoritti loppuun 15 opiskelijaa, jotka olivat kotoisin 13 maasta: Australiasta, Brasiliasta, Etelä-Koreasta, Irakista, Kosovosta, Meksikosta, Nepalista, Ruandasta, Taiwanista, Turkista, Ukrainasta, Unkarista ja Venäjältä.

Vallitsevan koronatilanteen vuoksi kokonaisuus jouduttiin järjestämään kokonaan etäopetuksena. Tämä rajoitti käytössä olleita työskentely- ja opiskelumenetelmiä ja esti juttumatkojen toteuttamisen, mikä vaikutti jonkin verran juttujen aihevalintoihin. Keväälle suunniteltu alan opiskelijoille ja toimijoille tarkoitettu journalismiseminaari jouduttiin perumaan ja toimitusvierailut eivät toteutuneet. Lopulta kuitenkin lähes kaikki suunniteltu opetus pystyttiin sovellettuna viemään läpi, vaikka kompromisseja jouduttiin tekemään esimerkiksi välineopetuksessa ja eri ohjelmistojen harjoittelussa. Toisaalta verkossa työskentely opetti sekä meille kouluttajille että koulutettaville aivan uusia teknisiä taitoja ja ammatillisia vuorovaikutustaitoja. Jokaiselle koulutukseen osallistuvalla kustansimme Adobe-ohjelmistopakettien heidän omaan kannettavaansa.

Koulutus koostui neljästä osasta:

1) Orientaatio (2 opintopistettä)

Orientaation aikana käytiin läpi suomalaista mediamaisemaa, suomalaisen journalismin eettisiä ja juridisia lähtökohtia sekä tutustuttiin tulevien opintojaksojen työskentelytapoihin. Jokaiselle opiskelijalle luotiin henkilökohtainen oppimissuunnitelma.

2) Journalistinen projekti 1 (6 opintopistettä)

Journalistinen projekti 1 toteutettiin toimitusmaisessa työskentely-ympäristössä, ja se oli opintokokonaisuuden vaativin osuus. Sen aikana toteutettiin laaja journalistinen projekti yhteistyössä journalismin koulutusohjelman tutkinto-opiskelijoiden kanssa. Jokainen opiskelija työskenteli pienryhmässä yhteisessä juttuprojektissa, jonka tuloksena syntyneet jutut julkaistiin joko koulun omassa mediassa tai jossain muussa suomalaisessa journalistisessa julkaisussa. Opintojaksolla jokainen maahanmuuttajataustainen journalisti pääsi työskentelemään suomeksi journalistisen työryhmän osana ja sai toimia vähintään yhdessä roolissa laajassa juttuprojektissa. Tavoitteena oli erityisesti keskittyä arvioimaan journalismin merkittävyyttä ja kiinnostavuutta suomalaisen lukijan kannalta. Käytännössä työskentely edellytti sitä, että jokainen pystyi hankkimaan tietoa ja arvioida hankkimiaan tietoja kriittisesti. Koko projektin edellytyksenä oli se, että jokainen opiskelija oppi ymmärtämään suomalaisen journalismin keskeiset eettiset ja juridiset periaatteet.

Käytännössä työskentely eteni siten, että maahanmuuttajataustaiset journalistit ja kymmenen journalismin tutkinto-opiskelijaa muodostivat toimituksen, joka järjestäytyi kahdeksan juttuprojektin ympärille. Tutkinto-opiskelijat olivat pääosin toisen vuoden journalismin opiskelijoita. Toimituksessa työskenteli lisäksi kaksi kokeneempaa opiskelijatuottajaa.

Kukin ryhmä etsi itselleen aiheen siten, että koko ryhmän vahvuuksia käytettiin hyväksi. Aluksi käytimme aikaa siihen, että ryhmät löysivät sopivat aiheet. Tässä vaiheessa halusimme korostaa maahanmuuttajataustaisten journalistien vanhuuksia: ideana oli nimenomaan löytää aiheita, joita suomalaiset tutkinto-opiskelijat eivät yksin voisi toteuttaa. Aiheiden kehittelyyn käytimme useita viikkoja. Lopulta jokaiselle ryhmälle löytyi aihe, jonka käsittelyssä jokaisesta ryhmän jäsenestä oli apua.

Jutut käsittelivät ulkomaalaistaustaisten opiskelijoiden ongelmia löytää harjoittelupaikkoja, Venäjän Karjalan saasteongelmaa, ei-kotoperäisiä kieliä puhuvien suomalaisten vaikeuksia löytää terapeutteja, maahanmuuttajaperheiden lasten harrastuksia, työelämän rakenteellisia syrjiviä käytäntöjä, koti-ikävä ja maahanmuuttajayrittäjiä. Jutuista yksi julkaistiin Ylellä, yksi Apu-lehdessä ja loput koulun omassa mediassa 360journalismia.fi-julkaisussa.

3) Journalistinen projekti 2 (6 opintopistettä)

Opintojaksolla haluttiin varmistaa, että jokainen maahanmuuttajataustainen journalisti saisi valmiuksia työskennellä itsenäisesti suomalaisen journalismin kentällä koulutuskokonaisuuden päätteeksi. Opintojaksolla toteutettiin juttujen ideointia ja myyntikirjeen kirjoittamista itsenäistä journalistista työtä varten. Tavoitteena oli laajentaa jokaisen opiskelijan aiheiden kirjoja ja tuntemusta suomalaisesta mediamaisemasta, jotta opiskelijalla olisi valmiudet tarjota juttuja eri välineisiin koulutuksen jälkeen.

4) Itsereflektio ja oman oppimisen arviointi (1 opintopiste)

Koulutuskokonaisuus päättyi itsenäisesti suoritettuun opintojaksoon eli Itsereflektioon ja oman oppimisen arviointiin. Loppuesseessään jokainen opiskelija pohti omaa edistymistään koulutuksen aikana suhteessa omiin oppimistavoitteisiinsa. Opiskelijat myös arvioivat realistisesti omaa tulevaisuuttaan journalistina suomalaisessa toimintaympäristössä.

Koulutuskokonaisuus ei ollut tutkintokoulutusta, mutta sen opintopisteitä voi hyödyntää korkeakouluopinnoissa, jos hakeutuu tutkinto-opiskelijaksi.

Hankkeen tavoite:

Hankkeen tavoitteina oli lisätä suomalaisen journalismin moniäänisyyttä sekä tukea maahanmuuttajataustaisten journalistien työllistymistä uudessa kotimaassaan. Pyrimme hankkeessa luomaan työskentelymalleja, joita suomalaiset toimitukset voisivat ottaa osaksi omaa toimintaansa ja jotka tukisivat niiden monimuotoistumista.

Tavoite saavutettiin (asteikolla 1–5; 1=huonosti, 5=erinomaisesti)

Tavoite saavutettiin 4:n arvoisesti. Koko projekti jouduttiin toteuttamaan etäopetuksena, mikä väistämättä vaikutti työskentelyyn ja alun perin asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen.

Keskeiset tulokset

1) Pääsimme testaamaan uusia työskentelymuotoja maahanmuuttajataustaisten ja tutkinto-opiskelijoiden sekaryhmissä. Monikielinen toimitustyöskentely osoittautui mahdolliseksi jopa etäaikana, mutta sen kehittäminen vaatii vielä lisää työtä.

2) Hanke tuotti suomalaiseen journalismiin moniäänisyyttä: Koulutuksen aikana tehtyjä juttuja julkaistiin suomalaisissa journalistissa julkaisuissa. Koulutuksen jälkeen opiskelijamme juttuja on julkaistu ainakin Lapin Kansassa ja Helsingin Sanomissa.

3) Koulutuskokonaisuus toimi verkostoitumisalustana sekä maahanmuuttajataustaisten journalistien kesken että heidän ja kantasuomalaisten journalismin tutkinto-opiskelijoiden välillä. Koronan vuoksi emme voineet järjestää varsinaisia toimitusvierailuita, mutta zoom-ympäristössä vierailivat free-toimittaja Ayla Albayrak ja Yleltä journalistinen projektipäällikkö Kati Puustinen, jonka vastuualueeseen kuuluvat Ylen uutis- ja ajankohtaistoimituksen monimuotoisuuskysymykset ja niiden kehittäminen. Opiskelijat ryhmytyivät etätyöskentelystä huolimatta, ja koulutuskokonaisuuden lopulla heillä oli suunnitelmia jatkaa työskentelyä yhdessä erilaisissa pienryhmissä. He keskustelivat jopa mahdollisuudesta lanseerata uusi julkaisu.

4) Keskustelimme ja opimme ymmärtämään journalististen kulttuurien ja toimintatapojen eroja eri kulttuureissa. Opettelimme niinkin yksinkertaista asiaa kuin sähköpostin lähettämistä haastateltavalle, koska kävi ilmi, että muodollisuuden asteet eri kulttuureissa vaihtelevat todella paljon. Yksi konkreettisimmista asioista, joita kävimme läpi, oli myyntikirje: jokainen koulutettava oppi kirjoittamaan myyntikirjeen, jolla voi lähestyä suomalaista toimitusta juttuideallaan.

5) Vaikka ryhmässä oli hyvin eritasoisia suomen kielen taitajia, toimituskokousten kieli oli suomi. Ryhmä oppi kommunikoimaan suomen kielellä, vaikka lähtötaso oli hyvin vaihteleva.

6) Yhteisessä päättäjäistilaisuudessa saimme kuulla, että koulutuskokonaisuus oli ollut monelle ensimmäinen mahdollisuus tulla nähdyksi oman ammattinsa edustajana Suomessa. Monet koulutukseen osallistuneet olivat asuneet Suomessa jo pitkään, mutta he eivät koskaan olleet päässeet harjoittamaan täällä ammattiaan. Yksi koulutukseen osallistuja sanoi: "Aiemmin näin esteitä, nyt näen mahdollisuuksia."

Hankkeen julkaisut, artikkelit ja kirjoitukset:

Reetta Nousiainen: Journalismi tarvitsee lisää diversiteettiä

(<https://esignals.fi/kategoria/tyoelama/journalismi-tarvitsee-lisaa-diversiteettia/#e758181a>)

Journalistisissa projekteissa toimitustiimit tuottivat kahdeksan juttua:

Suurkanala lopetti Karjalankannaksella, mutta pilaa yhä Itämerta, Yle 23.5.2021:

<https://yle.fi/uutiset/3-11893108>

Suomessa koulututtuneen ulkomaalaisen on vaikea saada täältä töitä – Onko liian kova kielitaitovaatimus syrjintää? Julkaistu Avussa 23.9.2021:

[Maahanmuuttajien työllisyys: Syrjiikö kova kielitaitovaatimus? | Apu](#)

Kahvila työllisti rahastonhoitajan, julkaistu 360journalismia.fi-julkaisussa 7.5.2021:

<https://www.360journalismia.fi/kahvila-tyollisti-rahastonhoitajan%e2%80%af/>

Maahanmuuttajat kaipaavat harrastuksia, joissa ei tarvitsisi aina kilvoitella tosissaan, julkaistu 360journalismia.fi-julkaisussa 3.5.2021:

<https://www.360journalismia.fi/maahanmuuttajat-kaipaavat-harrastuksia-joissa-ei-tarvitsisi-aina-kilvoitella-tosissaan/>

Yhä useampi yrittäjä on maahanmuuttaja, julkaistu 360journalismia.fi-julkaisussa 26.5.2021:
<https://www.360journalismia.fi/yha-useampi-yrittaja-on-maahanmuuttaja/>

Moni ikävöi yhdessä, julkaistu 360journalismia.fi-julkaisussa 10.5.2021:
<https://www.360journalismia.fi/moni-ikavoi-yhdessa/>

Ulkomaalaistaustaisten kiinnostus politiikkaan kääntyy nousuun, julkaistu 360journalismia.fi-julkaisussa 5.5.2021:
<https://www.360journalismia.fi/ulkomaalaistaustaisten-kiinnostus-politiikkaan-kaantyy-nousuun%E2%80%AF/>

Ei-suomenkielisten terapiapalveluita käsittelevää juttua opiskelijat lähtivät myymään koulun ulkopuoliseen julkaisuun, mutta jutun myyntiprosessi on vielä kesken.

Muut esitykset, luennot ja koulutukset

21.9. 2021: Esittelimme koulutuskokonaisuutta 15 italialaistoimittajalle, jotka olivat Suomessa Journalistiliiton isännöiminä opintomatalla Erasmus-rahoituksella ja vierailivat Haaga-Helian Pasilan kampuksella

24.9.2021: Haaga-Helian Zoom-alustalla järjestämä eurooppalaisten toimittajakoulutusten verkoston EJTan (European Journalism Training Association) opettajatapaaminen teemalla "How to create media diversity through journalism teaching". Reetta Nousiaisen esitys 'How journalism education can support immigrant journalists professionally in their new home country'.

Hankkeen saama medianäkyvyys:

22.9.2021: Suomen Lehdistö 6/2021: "Ratkaisut: Uusia ideoita ja verkostoja"
(https://www.lehtiluukku.fi/esikatselu/suomen_lehdisto/6-2021/289910.html)